

რეგიონის საინვესტიციო განვითარების მართვის საკითხისათვის (იპრატიის მაგალითზე)

ნიკო ჩიხლაძე

ქუთაისის უნივერსიტეტის პროფესორი,
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

სალომე გოგიაშვილი

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი

ON THE ISSUE OF THE REGION'S INVESTMENT-LED DEVELOPMENT

Niko Chikhladze - Ph.D in Economics,
Doctor of Theology,

Full Professor of Akaki Tsereteli State University,
Full Professor of Kutaisi University

Salome Gogiashvili – Doctoral Student
of Akaki Tsereteli State University

A favorable investment climate plays an essential role in economic growth, the country's economic development and poverty reduction. Certain activities must be undertaken to raise the region's investment attractiveness in the nearest future. In particular:

1. It is necessary that the investment program exists in the region that will allow us for:

- mobilizing and using effectively the region's investment resources;
- channeling properly the region's investment opportunities;
- promoting the investment-led development;
- undertaking innovative activities on promoting competitiveness of the region's productive capacity.

2. Despite the existence of the Imereti Regional Development Strategy 2014-2021, in the nearest future, it is necessary to create particular investment projects to offer them investors.

3. There is a need for reinvigorating investment marketing. To that end, it is necessary to ensure monitoring of investment intentions for the purpose of involving foreign investors in the region's investment projects.

Keywords: region, investment, development, management, economic policy

საკვანძო სიტყვები: რეგიონი, ინვესტიცია, განვითარება, მართვა, ეკონომიკური პოლიტიკა.

* * * *

ბოლო წლებში ქვეყნის საინვესტიციო აქტივობის ამალგება ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი ძირეული საკითხია.

ხელსაყრელი საინვესტიციო კლიმატი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფაში, ქვეყნის საინვესტიციო განვითარებასა და სიღარიბის შემცირებაში. თავის მხრივ,

საინვესტიციო კლიმატის ფორმირება და ქვეყნის საინვესტიციო რესურსების ოპტიმალური გამოყენება შეუძლებელია სანარმო-ტექნოლოგიური პოტენციალის ეფექტიანი დატვირთვის და საზოგადოებრივი წარმოების ოპტიმალური სტრუქტურის ფორმირების გარეშე.

საინვესტიციო მიმზიდველობის გაუმჯობესებისათვის აუცილებელია დროის ფაქტორის გათვალისწინება. კერძოდ, საინვესტიციო მიმზიდველობისათვის საჭირო გამოსწორებადი ფაქტორები რაც შეიძლება სწრაფად უნდა გამოვასწოროთ, ხოლო ბუნებრივად არსებული შეზღუდვები, ნელ-ნელა უნდა გამოსწორდეს, თუკი ობიექტური გარემოება ამის საშუალებას მოგვცემს. ანუ დროის ფაქტორი ამ შემთხვევაში გადამწყვეტ როლს ასრულებს.[1, გვ. 147]

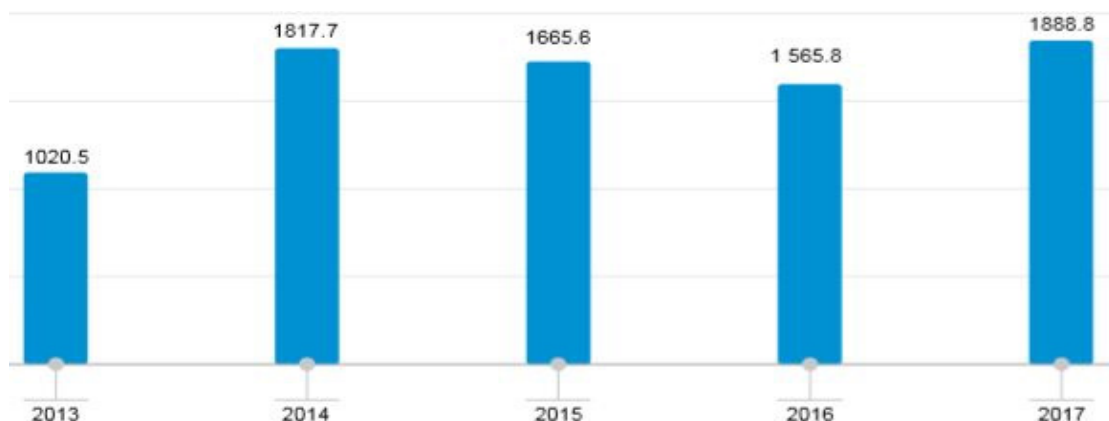
საქართველოში განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობამ 2017 წელს 1888.8 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 20.6%-ით აღემატება 2016 წლის მონაცემებს (იხ.ნახ. 1).

2017 წელს სამი უმსხვილესი სექტორის წილმა (განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მიხედვით) 57.0 პროცენტი შეადგინა. ყველაზე მეტი პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია ტრანსპორტსა და კავშირგაბმულობაში განხორციელდა და 489.2 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების საერთო მოცულობის 25.9 პროცენტია. მეორე ადგილზე იმყოფება საფინანსო სექტორი 302.6 მლნ. აშშ დოლარით, ხოლო მესამეზე - მშენებლობა 284.8 მლნ. აშშ დოლარით.

გარკვეული რეგიონული განსხვავებები შეინიშნება საქართველოში ბიზნესის ფლობის თვალსაზრისით. მთლიანი დამატებული ღირებულების მიხედვით, ქვემო ქართლში, იმერეთსა და სამცხე-ჯავახეთში ბიზნესის უმეტესობა უცხოელების მფლობელობაშია, ხოლო გურიასა და კახეთში ბიზნესების უმეტესობა ადგილობრივ მოქალაქეებს ეკუთვნის. სურათი მნიშვნელოვნად იცვლება დასაქმების მიხედვით.[3, გვ.27]

დისპროპორციები აღინიშნება რეგიონების მიხედვით უცხოური ინვესტიციების გადანაწილებაში. მთელი ინვესტიციების თითქმის 88% მოდის თბილისსა და აჭარაზე, და დანარჩენი 12% სხვა რეგიონებზე. განსაკუთრებით მცირეა ინვესტიციები შიდა ქართლში, მცხეთა მთიანეთსა და კახეთში. ამ სამ რეგიონში ჯამური ხვედრითი წილი ინვესტიციებისა მხოლოდ 0,7%-ია (იხ.ცხრ.1).

საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების დინამიკა 2013-2017 წლებში (მლნ.ლარი) [2]

ცხრილი 1

რეგიონების ხვ. წილი ქვეყანაში განხორციელებულ ინვესტიციებთან, % (2017 წელი)

რეგიონი	ხვ. წილი, %
ქ. თბილისი	77,9
აჭარის არ	10,0
კახეთი	0,3
სამცხე-ჯავახეთი	2,1
ქვემო ქართლი	3,4
სამეგრელო-ზემო სვანეთი და გურია	2,7
იმერეთი, რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	3,2
შიდა ქართლი და მცხეთა-მთიანეთი	0,4

ცხრილი 2

იმერეთისა და რაჭა ლეჩხუმ-ქვ. სვანეთის რეგიონში შექმნილი დამატებული ღირებულება და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები (მლნ.ლარი) [4]

მაჩვენებელი	2012	2013	2014	2015	2016	2017
პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები	62,4	97,8	46,5	58,1	61,1	145172.9
დამატებული ღირებულება	2 660,4	2 670,4	2 685,2	2 940,5	3074,1	-

თუ რეგიონში შექმნილი დამატებული ღირებულება სტაბილურად იზრდება, 2012—2017 წლებში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა არამდგრადი ტენდენციით ხასიათდება (იხ. ცხრ. 2).

ყველაზე მცირე იგი 2014 წელს დაფიქსირდა — 46,5 მლნ.ლარი, ხოლო ყველაზე მაღალი 2017 წელს — 145172.9 მლნ. ლარი. ბოლო 4 წელიწადში ზრდის ტენდენცია ფიქსირდება.

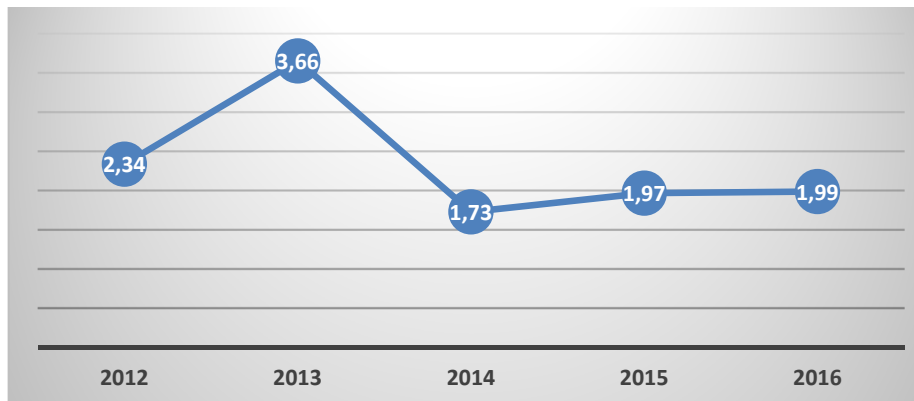
შესაბამისად, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ხვედრითი წილის დინამიკა რეგიონში შე-

ქმნილ დამატებულ ღირებულებაში არასტაბილური ტენდენციისაა (იხ. ნახ. 3).

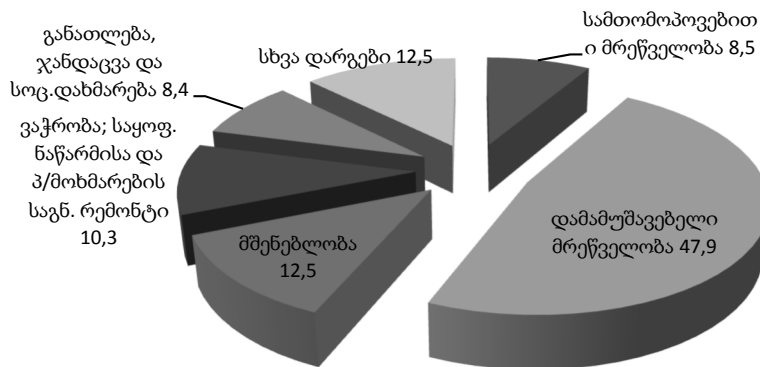
ბოლო წლებში არსებითად არ შეცვლილა მეურნეობის დარგთა სტრუქტურა იმერეთის რეგიონში (იხ. ნახ. 4). კერძოდ, პროდუქციის გამოშვების სტრუქტურაში კვლავ წამყვანია დამამუშავებელი და სამთომომპოვებითი მრეწველობა (56,4%). მაღალი ხვედრითი წილით გამოირჩევა მშენებლობაც (12,5%). მომდევნო ადგილს იჭერს ვაჭრობა (10,3%) და განათლება, ჯანდაცვა და სოცდახმარება (8,4%).

იმერეთის ტერიტორიული ერთეულები მდიდარია

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სვ.წილი იმერეთისა და რაჭა ლეჩხუმ-ქვ. სვანეთის რეგიონში შექმნილ დამატებულ ღირებულებასთან (%)

პროდუქციის გამოშვების სტრუქტურა იმერეთის რეგიონში (% , 2017 წელი)

სხვადასხვა სახის ბუნებრივი რესურსებით. ამჟამად იმერეთში 100-ზე მეტი მინერალურ-სანედლეულო რესურსების საბაღოა აღრიცხული, რომელთაგან ნახევარზე მეტი საექსპორტოა. მათ შორის: მანგანუმი, ქვანახშირი, ბარიტის, დიატომიტის საშენი მასალები, თიხები (მ.შ. ბეტონიტური), მარმარილო, გამარმარილოებული კირქვები, ტეშენიტები, ბაზალტი და ა.შ.

მეტად ხელსაყრელი ბუნებრივი პირობებია მძლავრი ენერგეტიკული ბაზის ჩამოსაყალიბებლად, რის გარეშეც წარმოუდგენელია სამრეწველო სექტორის განვითარება. იმერეთში ამჟამად 5 ჰიდროელექტროსადგურია განლაგებული. მათ მიერ ელექტროენერჯის წლიური გამომუშავება 1400-1500 მლნ. კვტ. საათია (28-29 მლნ. ლარი). ჰიდრორესურსების სიუხვე, იმადროულად, მრავალი მცირე (მინი) ჰესის აგების და ფუნქციონირების პირობებსაც ქმნის.

რეგიონი მდიდარია ტყის ფონდით, რომლის ფართობი 344,0 ათ. ჰექტარია, რაც საქართველოს ტყით დაფარული ფართობის 12,3%-ს შეადგენს. იმერეთის მხარის ტყიანობის პროცენტი 51,8-ია. ასეთი ვითარე-

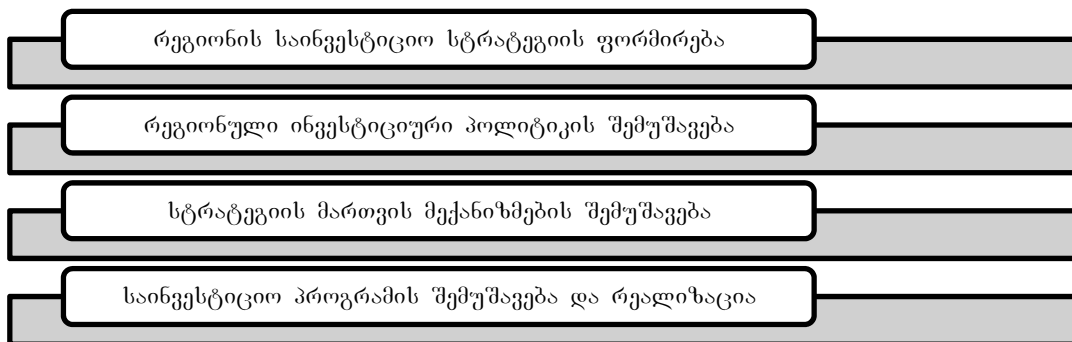
ბა ნოციერ ნიადაგს ქმნის შესაბამისი ბიზნეს საქმიანობის განვითარებისათვის.

იმერეთს დიდი პერსპექტივა გააჩნია ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით. მხარე მდიდარია სამკურნალო, მინერალური წყლებით, ტურიზმის სხვადასხვა სახეობების განვითარების უნიკალური პირობებით, ისტორიული და კულტურული ძეგლებით და ა.შ. წარმატებით ფუნქციონირებს დავით აღმაშენებლის სახელობის საერთაშორისო აეროპორტი.

იმერეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგია ინვესტიციების მოზიდვისა და საგარეო ურთიერთობების გაღრმავების კუთხით განსაზღვრავს გარკვეულ მიზნებსა და ამოცანებს, რომელთა შორის აღსანიშნავია:

- იმერეთის თანამშრომლობის გაძლიერება საქართველოს რეგიონებთან და კავშირების გაუმჯობესება საერთაშორისო დონეზე;
- რეგიონის გააქტიურება ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებით წარმოქმნილი ახალი შესაძლებლობების, გამოწვევების გამოყენებისათვის;
- რეგიონის შესახებ მრავალენოვანი ინფორმაცი-

რეგიონის საინვესტიციო მიმზიდველობის მართვის კომპლექსი

ის მომზადება და გავრცელება სხვადასხვა წყაროებით;

- სხვადასხვა სფეროში სპეციალური პროგრამების განხორციელება საქართველოში მცხოვრებ უცხოელებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის გაღრმავების მიზნით;

- რეგიონის ბრენდკოდის შექმნა საერთაშორისო დონეზე კომუნიკაციისათვის;

- იმერეთისა და რეგიონის მუნიციპალიტეტების პარტნიორობის გაფართოება და პარტნიორობითან ერთად ერთობლივი პროექტების განხორციელება.[5]

მიგვაჩნია, რომ თანამედროვე პირობებში რეგიონის ეკონომიკაში ინვესტიციების საგარეო წყაროების მოსაზიდად აუცილებელია რეგიონის მმართველობითი რგოლების გააქტიურება, უპირველესად, რეგიონის საინვესტიციო მიმზიდველობის გაზრდისა და საინვესტიციო რისკის შემცირებისათვის.[6, გვ. 54]

ამისათვის აუცილებელია რეგიონისათვის საინვესტიციო სტრატეგიის ფორმირება და შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავება. ხელისუფლების ორგანოების მიერ რეგიონის საინვესტიციო მიმზიდველობის მართვის კუთხით განუვლი საქმიანობა შემდეგი ურთიერთდაკავშირებული ღონისძიებებისაგან უნდა შედგებოდეს (იხ.ნახ. 5):

როგორც კვლევამ გვიჩვენა, ახლო მომავალში გარკვეული ღონისძიებები უნდა გატარდეს რეგიონის საინვესტიციო მიმზიდველობის გასაზრდელად. კერძოდ:

1. აუცილებელია რეგიონში არსებობდეს საინვესტიციო პროგრამა, რაც სამუალებას მოგვცემს:

- ✓ მოვიზიდოთ და ეფექტიანად გამოვიყენოთ რეგიონის საინვესტიციო რესურსები;
- ✓ სწორად მივმართოთ რეგიონის საინვესტიციო შესაძლებლობები;
- ✓ ხელი შევუწყოთ ინვესტიციურ განვითარებას;
- ✓ ჩავატაროთ ინოვაციური ღონისძიებები რეგიონის საწარმო პოტენციალის კონკურენტუნარიანობის ასამაღლებლად.

2. აუცილებელია დოკუმენტის „იმერეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგია 2014-2021“ გადახედვა მისი კორექტირების მიზნით, არსებული რეალობის გათვალისწინებით;

3. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს „იმერეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგია 2014-2021“, უახლოეს მომავალში უნდა შეიქმნას კონკრეტული საინვესტიციო პროექტები ინვესტორთათვის შეთავაზების მიზნით;

4. აუცილებელია გააქტიურდეს საინვესტიციო მარკეტინგი. ამისათვის საჭიროა:

- რეგიონის საინვესტიციო პროექტებში უცხოელი ინვესტორების ჩაბმის მიზნით, საინვესტიციო განძრახულობათა მონიტორინგის განხორციელება;
- რეგიონის ბრენდირების კონცეფციის შემუშავება.

გამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები:

1. შენგელია რ., ნიკლაური-შენგელია ჟ., შენგელია ნ., როგორ გავხადოთ საქართველო ინვესტირებისათვის ყველაზე მიმზიდველ ქვეყნად. სსპ კონფერენციის „გლობალიზაცია და ბიზნესის თანამედროვე გამოწვევები“ კრებული. თბ., სტუ, 2017.
2. სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. „პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები საქართველოში - 2017“. file:///C:/Users/niko/Desktop/ucxouri%20investiciebi%2015.08%20(geo)_2018.pdf
3. „2015-2017 წლების საქართველოს რეგიონული განვითარების პროგრამა“ http://gov.ge/files/381_43285_728272_1215-1.pdf
4. სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. http://geostat.ge/index.php?action=page&p_id=118&lang=geo
5. „იმერეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგია 2014-2021“ http://mrdi.gov.ge/sites/default/files/imeretis_regionis_ganvitarebis_strategia_2014-2021_clebistvis_0.pdf
6. ლავთაძე გ., ჩიხლაძე ნ., იმერეთის მხარის ეკონომიკური განვითარების პირობები და პერსპექტივები. ქუთაისი, 2009.